

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravnihi prostori
2957 S. Lawrence Ave.

Office of Publication
2957 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

Izbaje vsak dan razen nedelj in
praznikov.
Issued daily except Sundays and
holidays.

LETO-YEAR XXIV.

Cena lista
je \$6.00

Chicago, Ill., ponedeljek, 17. avgusta (August 17), 1931

Subscription \$6.00
Yearly

STEV.—NUMBER 191

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Voditelji kubanske revolte kapitulirali

Menocal in Mendieta ujetnika na bojni ladji. Rebeli v provinci Santa Clara pogoltno vladno vojskvo v beg. Machado pričakuje skorajšnji konec rebelnega gibanja

Havana, Cuba, 15. avg. — General G. Menocal in Carlos Mendieta, voditelja kubanske revolte, sta se včeraj, ko sta bila obkoljena od dveh strani po vladnem vojaštvu in mornarici v provinci Pinar del Rio, ujeta in aretirana. Poleg njiju je bilo ujetih več drugih voditeljev in rebelov.

Predsednik Machado je potem odredil, da se ujetnike pošlje na bojno ladjo ter odpelje v Havano. Vladni krogi domnevajo, da je bil z aretacijo glavnih voditeljev zadan smrtni udarec revolucionarnemu gibanju na Kubi, v katerem je bilo krog sto oseb na obeh straneh ubitih in veliko število drugih ranjenih.

Dasli je vlada aretirala voditelje, poročilo iz mesta Santa Clara govori, da so bili rebeli zmagovali v bitki z vladnimi četami v zapadnem delu province Santa Clara in da je bilo federalno vojskvo pogumno vbeig. V bitki je padlo večje število mož. To je bil prvi večji spopad, v zvezi s katerim je vlada priznala, da je bilo njeno vojskvo tepeno, odkar je izbruhnila revolta. Bitka se je vršila potem, ko so voditelji revolte naznanili kapitulacijo.

Poleg Menocala in Mendieta so bili ujeti Angel Aguir in Martinez Fraga, člana državne zbornice in nasprotnika Machadove politike; Alfredo Lima, veteran kubanske vojne za neodvisnost; Juan L. Rodriguez, R. Pinaro; Alvarez Tavio, dr. Hutado, Salto Pereda in Julio Cadenas, lastnik jahte "Coral", s katero so se pred dobrim tednom odpeljali v provinco Pinar del Rio, da organizirajo revolto.

Predsednik Machado, kot poročajo iz zanesljivih uradnih virov, Amerava mlilstvo postopati z ujetimi rebeli, da se tako prepreči nadaljnji krvolitje.

Tallahassee, Fla., 15. avg. — Governer Doyle E. Carlton je pono sinoči naznanil, da je instruiral župana mesta Tampa, naj po svoji moči policijasko strahno predstopje kubanskega konzulata. Tako prepreči morebitne izreke kubanskih državljanov, ki simpatizirajo z rebeli.

Preševanje finančne krize v Angliji

Premier MacDonald apelira na sodelovanje v ekonomskem programu, da se prepreči deficit

London, 15. avg. — Premier MacDonald je včeraj izdal apel na ljudstvo in voditelje političnih strank, naj se mu pridružejo v ekonomski kampanji, s katero vlada upa, da bo preprečila finančno krizo. Vladi grozi deficit \$600,000,000.

Nacionalni delavski svet se je včeraj po končani konferenci z zastopniki konservativne in liberalne stranke vrnil na svoj dom v Londonski ter izdal apel, s katerim pravi, da je dolžnost vseh, da pomaga vladi pri izpolnitvi ekonomskega načrta, da Anglija izvleče iz finančne zastoje, v katero je zabredla.

Premijerjeve besede se tolmarsko, da bo zahteval, da vsi sloji prinesejo žrtve, da se dežela ni pred velikim deficitom. Pričakuje se, da bo vlada manjšala podporo brezposelnim in zvišala davke na velike dohodke. Ako bo uvedla drastične redukcije brezposelnostne podpore, bo nateleta na veliko opozicijo pri delavskih unijah, kakor je svido iz izjave, ki jo je pred nekaj dnevi podal predsednik angleških delavskih in strokovnih

Zahteva podržavljenje elektrarne

Delavski poslanec vidi edini izhod, da vlada prevzame Beauharnois korporacijo

Ottawa, Kan. — (FP) — "Skupina, ki je kriva take korupcije, bi ne smela žeti sadove svojega dela," je izjavil v parlamentu delavski poslanec J. S. Woodsworth, ko je zahteval, da vlada prevzame Beauharnois korporacijo, katere uradniki so kupovali poslance in financirali konservativno in liberalno stranko.

Premijer Bennett je v svojem govoru o tem škandalu omenil štiri načine postopanja s to kompanijo, med katerimi je tu di sugestiral, da jo vlada prevzame. Zagovarjal pa je alternativno, da vlada reorganizira to kompanijo v korist delničarjem.

Woodsworth mu je odgovoril, da bi bilo to nes pametno in ne v korist ljudstvu, ampak država naj prevzame ves projekt in ga obratuje v dobrobit vseh. Zahteval je tudi kazni za osebe, ki so dajale in prejemale denar v politične svrhe.

Glede kampanjskih fondov je rekel, da je najmanj dva milijona dolarjev potrebno za eno kampanjo, "ampak, ako so korporacijski fondii odločaio faktor, potem bodo bogatini vedno kontrolirali volitve." O amandmentu k volilnemu zakonu, ki zabranjuje kontribucije korporacij v volilne svrhe, se je Woodsworth izrazil, da je vsnpred "mrtva črka."

Nesporazum med Gandijem in angleško vlado

Gandhi se vedno vztraja pri svojem zaključku, da se ne bo udeležil londonske konference

Bombaj, Indija, 16. avg. — Tež Bahadar Sapru in drugi delegati, ki so bili izbrani, da se udeleže konference v Londonu, se trudijo, da pregovorijo Gandija, voditelja indijskega nacionalističnega gibanja, da udeleži svoje stališče in se udeleži konference. Kljub tem naporom, je očitno, da bo Gandi držal obljubo, ki jo je dal delegatom na konferenci Vseindijskega nacionalističnega kongresa.

Včeraj je bila objavljena korespondenca med podkraljem lordom Willingdomom in Gandijem, v kateri slednji obtožuje britsko vlado, da je kršila določbe delhijskega dogovora. Gandi je prepričan, da njegovo sodelovanje na londonski konferenci ne bi prineslo nikakega rezultata, ker se ne more zanašati na obljube britske vlade. Njegovo izjavo tolmarsko, da bo kampanja civilne nepokornosti v kratkem obnovljena.

London, 15. avg. — Britska vlada je včeraj naznanila, da se še vedno nada, da se bo Gandi udeležil konference v Londonu, ki se otvori v prihodnjem mesecu. Vladi je tudi naglasila, da se bo konferenca vršila vseno ob določenem času, čeprav Gandi odklanja sodelovanje.

Cena gasolinu spet znižana

Chicago, 15. avg. — Vojna za znižanje cen, ki je v teku med oljnimi kompanijami, je rezultirala v nadaljnji redukciji. Standard Oil Co. of Indiana je naznanila ponovno znižanje za en cent pri galonu gasolina, ki stopi danes v veljavo.

Lindbergh dospel v Sibirijo

Tokio, 17. avg. — Charles Lindbergh in njegova žena Anne sta danes zjutraj dospela s svojim letalom v Petropavlovsk, Sibirija, kjer se bosta odpočila in potem nadaljevala svoj polt proti mestu Nemuro, Japonska.

DEPORTACIJSKA POLITIKA V NEVARNOSTI

Komisija kritizira delavskega tajnika in priporoča milejšje postopanje v slučajih deportacije

Washington, — (FP) — Despotična politika delavskega tajnika Doaka v zvezi z deportacijami je predmet ostre kritike Wickershamove komisije, ki je o zadevi poročala predsedniku Hooverju. Poročilo so podpisali vsi razen dveh članov.

Komisija pravi, da delavski departament poseveča pre malo pažnosti in tepta državljanske pravice inozemskih delavcev, državljanov in nedržavljanov. Obsoja to politiko, s katero je letno prizadetih 100,000 inozemcev, "izmed katerih je večje število postavno v tej deželi."

Komisija je dognala, da je "sledevanje in izpraševanje dozdnevni inozemcev karakterizirano z neustavnimi in opresivnimi metodami. Upravičeno je mišljenje, da je mnogo oseb deportiranih, dasi bi se z nadaljnjimi raziskavami dognalo, da so prišli postavno v deželo. Mnogo oseb je za stalno ločenih od svojih družin, kar krši najpreprostejše humanistične pravice."

Nič manj ni komisija stroga v obsojanju Doakove politike glede radikalcev, katere skušajo oblast izgnati v rojstno deželo, dasi je njihovo življenje v nevarnosti. Navedla je slučaj Guido Seria, katerega želi imeti Mussolini. Dasl sta državni pravdniki in sodice apelirala na delavski departament, naj Seriu dovoli prostovoljen odhod iz dežele, je Doak apel zavrnil.

Komisija obirno poroča o tam slučaju, ker je "preveč važen, da bi ga spustila iz poročila, ako naj postane mejnik v spremembi tradicionalne politike vlade." Pod enakimi okolščinami čaka deportacije okrog dvajset oseb, katere hočejo priselidske oblasti poslati v dolgoletno ječo ali celo v smrt.

Delavski departament pa ni ma enake mere za vse osebe, ki so podvržene deportaciji. Nekemu ruskemu caristu je bil dovoljen prostovoljen odhod, ravno tako nekemu Špancu (komisija je študirala le 463 slučajev). Politika železne pesti je namenjena le za radikalne politične izgnance, komuniste in protifašiste.

Komisija priporoča, naj imajo vsi politični deportiranci, katerih življenje bi bilo v rojstni deželi ogroženo, pravico, da na

Gonja proti tuje-rodcem

Trije rudarji aretirani in pridržani za deportacijo

West Frankfort, Ill. — (FP) — Trije rudarji, ki so bili nedavno aretirani, so bili na ukaz tajnika delavskega departamenta Doaka pridržani v zaporu z namenom, da se jih deportira, ker so komunisti.

Ti so Ivan Illjčić, Anthony Aimenasič in C. Aaffern. Arretirali so jih šerifovi deputiji in potem obvestili delavski departament.

Gonja proti tujerodnim radikalcem se je razširila tudi na druge kraje. B. K. Gebert, distriktni organizator komunistične stranke, je bil aretirani in poslan v zapor v Bentonnu na obtožbo, da je širil komunistično propagando med rudarji, Joe Tasch, organizator National Miners unije, pa je bil arretiran v Zieglerju.

Pobijanje nepismenosti v Rusiji

Moskva, 15. avg. — Kampanja sovjetske vlade, da se odpravi nepismenost v Rusiji, izkazuje zadovoljiv rezultat. Vladna statistika pokazuje, da je število otrok v osnovnih šolah v zadnjih dvanajstih mesecih naraslo na 17,612,000. Največje število otrok v javnih šolah pod caristično vlado je bilo 7,253,000. Vladi je ustanovila tudi večje število šol za odrasle, da istrebi nepismenost med ruskiml masami.

Obisk francoosega premijerja odgode

Pariz, 15. avg. — Premijer Laval je sinoči telegrafsko obvestil nemškega kancelarja Brüninga, da sta morala on in Briand odgoditi obisk Berlina do konca septembra radi boleznj zunanje ministra.

Nesreča na križišču

Montvale, N. J., 15. avg. — Pet oseb je bilo ubitih, ena pa je bila težko poškodovana, ko je potniški vlak Erie železnice tresčil na bližnjem križišču v avtomobil, v katerem so se vozili.

svoje stroške zapuste deželo. Glede splošnega vprašanja pa priporoča reorganizacijo oblasti, ki imajo opraviti z deportacijami.

Sedanji sistem, ki omogoča naseljenjskim oblastem, da so "preiskovalec, prosekutor in sodnik, kar rezultira v resnih zlorabah in nepotrebnem trpljenju," je nevzdržen. Vladi naj ustanovi nove oddelke s posebnimi področji, pred katerimi bi naj vsak inozemec, ki je prijet v svrhu deportacije, našel vsa pradežla ogroženo, pravico, da na

FARMARJEM SE OBETAJO NIZER-NI ČASI

Ker so pridelali preveč, jim grozi pomanjkanje

Washington, D. C. — (FP) — Zvezni farmaki odbor je nedavno svetoval pridelovalcem bombaža v južnih državah, naj unidijo eno tretjino letošnjega pridelka, da tako preprečijo padanje cen na svetovnih tržiščih. Komaj je bilo to naznanilo objavljeno, so se pričele padati cene in pridelovalci bombaža so utrpeli izgubo krog sto milijonov dolarjev.

Farmarji, ki pridelujejo pšenico, so tudi zvedeli žalostno novico, da bo letošnja letina dala osemsto milijonov bušjev, približno petnajst milijonov bušjev več kot prejšnje leto. Ker je cena pšenici na trgih na nižji točki, ni ta novica povzročila vedjega padca cen.

Poleg teh nerazveseljivih novic je prišla še druga. Zvezni farmaki odbor je naznanil, da ne bo prodal 200,000 bal bombaža Rusiji, kakor tudi ne Nemčiji, ki se je pogajala glede nakupa 800,000 bal bombaža in 250,000-000 bušjev pšenice.

Farmaki odbor ima v zalogi 1,300,000 bal bombaža in četrto milijona bušjev pšenice, ki je je lansko leto pokupil od farmarjev za dvakrat tako visoko ceno kot je sedanja. Letošnja letina je zelo bogata in cene na tržiščih so nižje kot naša stroški produkcije. Ako odbor drži zalogo v skladiščih, ostanejo cene nizke, če pa jo vrže na trg, bodo cene spet pričele padati vsled kompeticije in velike letine.

Situacija je res obupna za farmarje, ki so pridelali vsega preveč, a ne morejo spraviti svojih pridelkov v denar. Skladišča so preobložena s pšenico in bombažem, toda vzlic temu na milijone ljudi živi v aktualnem pomanjkanju. Hooverjeva administracija je v zagati in premišljaja, kako dolgo bo ameriško ljudstvo še voljno prenašati stradanje poleg nakopičenega bogastva in živili.

Mehika ne mara duhovnikov

Mexico City, 15. avg. — Ministrstvo za notranje zadeve je včeraj instruiralo naseljske oblasti, naj zabranijo duhovnikom vstop v deželo, ki nimajo izrečnega dovoljenja od vlade. Odredba je naperjena proti katoliškim kakor tudi proti protestantskim duhovnikom.

Vozniki grozijo s stavko

Župan Cermak je odklonil zahteve, ki jih je predložila unija

Chicago, 15. avg. — Krog 600 voznikov, članov City Sanitary Teamsters unije, bo zastavkalo v ponedeljek, ker je župan Cermak odklonil njihove zahteve glede minimalnega petdnevnega delovnega tedna.

Vozniki se pritožujejo, da sedaj delajo povprečno manj kot štiri dni v tednu, ker so denarne dovolitve za čiščenje ulic domalega izrpane. Ako bo unija uresničila svojo grožnjo, bo prizadetih krog 1,500 drugih delavcev, ki pomagajo voznikom pri čiščenju mestnih ulic.

Cermak je na večerajšnji konferenci z zastopniki unije izjavil, da bi bil sadevni akvad v kratkem izrpan, ako bi pristal na sugestijo glede petdnevnika, in ker ni denarja v mestni blagajni, bi bilo treba vse voznike odpustiti proti koncu leta.

Macia predložil svoje zahtevne parlamentu

Naznanil je, da ne bo še nadalje boril, da Katalonija postane avtonomna država

Madrid, 15. avg. — Francisco Macio, provizorični predsednik Katalonije, je včeraj dospel v Madrid in predložil zahteve prebivalstva te province španakemu parlamentu.

Predsednik Zamora in člani njegove vlade so ga sicer prijazno sprejeli, toda v kratkem je prišel do prepričanja, da nameravata vlada in parlament najprej predložiti svoje lastne zadeve, preden se bo glavna sprejetja konstitucije za špansko republiko in da se bodo šele potem bavili z zahtevami, da postane Katalonija samostojna država v mejah republike. Macia je vzel to vest na znanje, obenem pa je izjavil, da Katalonija ne bo odnehala v borbi za izvojevanje samovlade.

Pred njegovim prihodom so se pričakovale izgrede in vlada je odredila močno poljejsko silo, da zastraži kolodvor. Bojazen, kot se je pokazalo, je bila nepotrebna, kajti pričakovanih nemirov ni bilo.

Drastična injunkcija proti stavkarjem

Evkijeje rudarskih družin v W. Virginiji se nadaljuje

Charleston, W. Va. — (FP) — Kelly's Creek Colliery Co. je izposlovala na sodišču drastično injunkcijo, ki prepoveduje uradnikom in članom neodvisne rudarske unije vstop na kompanijsko lastnino in vmešavanje v obratovanje njenih premogovnikov.

Stavkarjem je dalje prepovedano nositi napise ali peti pesni v pohodih. Zabranjen jim je bil celo vstop v poštni urad, ki se nahajal v kompanijskem poslopiju, dokler se niso rudarji pritožili, nakar so poštno avtoritete premestile urad.

V zadnjih par dneh je uprava premogovne družbe odredila dvesto evkijeje rudarskih družin v Wardu iz kompanijskih stanovanj. Evkijeje so v teku tudi v drugih rudarskih naselbinah. Cabin Consolidated Coal Co. je v enem tednu izgnala 58 družin, za katere je morala unija postaviti kotore, v katere so se vselili.

Stavkarji se vračajo na delo

Las Vegas, Nev., 15. avg. — Krog osemsto delavcev od 1,300, ki so zastavkali proti nizkim mezdam in slabim razmeram, se je vrnilo na delo, se glas poročilo Six Companies, Inc., ki ima kontrakt za gradnjo Boulder jezusa.

OZADJE REVOLUCIONARNEGA GIBANJA NA KUBI

Iskoriščenje kubanskega delavstva in farmerjev s strani ameriškega kapitala dovedlo do upora

Havana, Kuba. — (FP) — Ko so prišle prve vesti o rebelnih izbruhih na Kubi, se je delavstvo pričelo vpraševati, da li to pomeni samo strmoglavljenje obtoječega režima ali je znamenje za kompletno socialno revolucijo.

Za voditelje Nacionalistične unije, ki ji načeluje bivši predsednik Kube Menocal, revolucija ne pomeni drugega kot strmoglavljenje Machadove vlade, nekaj političnih reform in par drobtin delavcem in farmerjem, toda za Narodno delavsko konfederacijo in za stotisoče iskoriščenih in gladnih delavcev in farmerjev, revolucija pomeni kruh in pridobitev semlja.

Machado, ki se ne upa iz svoje palače, ako ga ne strahijo močne čete vojaštva, je razglasil obsedno stanje, toda rebelno gibanje kljub temu narašča na vseh koncih in krajih. Pojavlja se tudi tam, kjer se ga je najmanj pričakovalo.

Nasprotniki Machadove diktature se zanašajo na delavce in farmerje. Ti naj bodo njihova gonilna sila v revoluciji. Sedanja revolucionarna situacija ima izvor v stavki cestnih železničarjev v Havani, ko so se uprli redukciji mezd, ki jih je odredila država. Stavka je pod kontrolo ameriškega elektrarskega trupa. Nacionalistični voditelji so bi zadovoljili s strmoglavljenjem obtoječega režima, dobili bi radi naklonjenost ameriškega državnega departamenta in pripravljani so na koncaje ameriškega kapitala, da bi še nadalje iskoriščal kubansko prebivalstvo.

Narodna delavska konfederacija ima povsem drugačen program in se ne zadovoljuje samo s politično revolucijo. Ona se prav dobro zaveda, da je ameriški kapital a pomočju Machadove vlade ruiniral kubansko ljudstvo, da je kmetom ukradel semljo in jih vrkel v vrste proletarcev. Konfederacija zahteva socialno revolucijo, čeprav to pomeni ameriško intervencijo in ameriške pomorščake. Vseeno pa je pripravljena sodelovati s nacionalisti v pričakovanju, da se iz politične revolucije izcemi socialna, ki naj bi odpravila ameriški imperijalizem, kateri je odgovoren za sedanji miserni položaj kubanskega ljudstva.

Priprave za delavske demonstracije

Čikaška delavska federacija bo organizirala parado na delavski praznik

Chicago, — (FP) — Čikaška delavska federacija je razposlala poziv na člane, naj se udeleže parade na delavski praznik po mestnih ulicah in tako demonstirajo proti brezposelnosti. Pričakuje se, da se bo najmanj stotisoč ljudi udeležilo pohoda. Čikaške unije so dosedaj odklanjale javne demonstracije v zvezi s proslavljanjem delavskega praznika, toda letos so obljubile sodelovanje.

"Še nikdar ni delavstvo bilo tako udarjeno vsled brezposelnosti kot sedaj," je dejal E. N. Nockels, tajnik federacije. "Prihodnja zima bo še slabša. Ako bodo delavske organizacije odklonile sodelovanje v javnih demonstracijah proti obstoječim razmeram, bodo s tem pokazale, da so zadovoljne s položajem kakršen je."

Stavkar, ki je deležen sunkistične justice v San Joseju, Cal., kjer je stavka delavcev v konzervativnih tovarnah. V spopadu med policijo in stavkarji je bilo več delavcev ranjenih, omamljenih s plinom in aretiranih. 1600 stavkarjev je nato navadilo na ječo in zahtevalo, da oblasti izpuste zaprte tovarnjske.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravna Drava (Isten Chicago) in Kendo \$6.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrti leto; in Chicago in Ciro \$7.50 na leto, \$2.50 na pol leta; in Toronto \$8.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ciro \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Neprijatelji ne vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslov na vse, kar ima stik s Nemas: **PROSVETA**
2637-68 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavo, na primer (July 31, 1931), poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dodeljen poseben račun. Ponorite jo pravočasno, da se vam nič ne zmanjka.

Splošna nepokornost

Indijski nacionalisti so lani plašili dobre ljudi znanega sveta, ko so pod vodstvom svojega "svetnika" Gandija organizirali štiri milijone Indijcev za pasivni odpor ali civilno nepokornost. Bila je velika pasivna vstaja proti solnemu davku in drugim krivicam. Dalj je bila uspešna ali ne, bo pokazala bližnja bodočnost.

Medtem, ko so dobri ljudje v Ameriki nekam plašno motrili Gandijevo kampanjo v Indiji, so se pa pred njihovim nosom doma dogajale čudne reči. Teh čudnih reči naravno niso videli, kajti vsak dober človek vidi slabosti le daleč od sebe. Čim večja je razdalja tem večja je slabost in z njo strah. Vzemimo Rusijo na primer. Ta grda država je daleč od Amerike (čeprav od Alaske do Sibirije ni posejvno daleč) in v sled tega so njeni grehi toliko večji. Kakšne strašne pregrešne reči se gode šele na Marsu!

Naše dobre ljudi je zdrnil šele stari Wickersham. Ta gentleman je sicer tudi med dobrih dušami, toda mož je bil podrezen, da se malo razgleda po svoji bližini. Zbral je okoli sebe nekaj drugih respektivnih gentlemanov in začeli so stikati po Ameriki z namenom, da vidijo, če je tu kaj slabega. Bili so presenečeni.

Wickershamova komisija je odkrila, da je Amerika polna greha. Se več. Amerika se čisto nič ne zmanja za svoje najboljše postave. Civilna pokornost je splošna!

Zakoni se ne izvajajo, ker v Ameriki ni toliko policajev, sodnikov niti zaporov, da bi mogli biti vsi "kriminalci" obvladani. Kolikor se pa izvajajo, je izvajanje zelo sramotno — kakor v srednjem veku. Justica je v večjem delu bankrotirala. Policija je nagnjena h korupciji. Za dober denar si kupijo pravico, ne krivdo, prostost in čast.

Prohibicija, ta sveta postava in blagoslov božji, ki je imel pretvoriti Ameriko v paradiz in zemeljsko domovino angelov, je naredila iz Amerike grdo kaluzo. Brez malega vse krši to postavo. Indija se naj skriva. Nepokornostna dobraga ameriškega ljudstva je splošna. "Tudi zaslužni in v splošnem spoštovani ter odlični državljani hladnokrvno ignorirajo Volsteadov zakon, kakor da ga ni," bridko tožijo Wickershamovci. Devetdeset odstotkov vseh kršilcev zakonov gre danes na rovaš preziranja prohibicije. Grozno!

Komisija je celo — o čudo! — odkrila, da sta Tom Mooney in Billings imela zelo "površno in nepošteno obravnavo." Justica ni pravična v konfliktih med kapitalom in delom in dogajajo se gorostanske stvari. Ker delavske organizacije nimajo toliko denarja kot kapitalistični zarotniki, so pred sodišči navadno tepene in zarotniki so vedno zmagovalci.

Dolga je lista črnih grehov in falotarij, ki jih našteva Wickershamova komisija. Dobri ljudje strmi jo in se vprašujejo, dali je to mogoče. Saj Amerika vendar ni v Rusiji in Indiji. Res ni, toda Američani so iz mesa in krvi kakor ljudje v Evropi in Aziji.

Ako je mogel Wickersham odkriti vse to in trdo obsoditi vse to — kaj bi mogli odkriti in kako bi mogli obsoditi šele možje revolucionarji, ki gledajo na ljudi, števjenje in svet z odprtimi očmi!

Toda obsodbe nič ne pomagajo. Dobri ljudje in zaspani ljudje so bolni ljudje, ki mislijo, da ena ali dve dobri pridigi naredita vse ostale ljudi dobre kot so oni, to se pravi: — slepe, gluhe in zaspane. Ljudje, ki veljajo za dobre, ne verjamejo, da bo življenje dobro, ako ves svet ne sprejme njihova recepta. In ti ljudje so danes večina, ki glasuje in postavlja takloto bolne in zaspane vlade.

Kako naj kronični bolnik samega sebe ozdravi?

Dva ameriška letala sta priletela v Carigrad in tam položila lep venec na spomenik turškemu predsedniku Kemalju. Kemal je še živ in zdrav, toda spomenik si je dal postaviti. Nato je Kemal odlikoval ameriška letalca s raznimi turškimi redi. Vprašanje je, čemu sta letalca početela v Carigrad. Ali radi venca in odlikovanj ali radi ameriške slave?

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

(Dopisovalci in poročevalci domačih vestí, ki jih Prosveta prinaša dnevno v koloni "Glasovi iz naselbin," naj vselej podpisajo svoje polno ime in navedejo naj naslov, kar naj znači, da jamčijo za svoj prispevek. Poročila in dopisi naj bodo jedrnatí, kratki in resnični; opisani morajo biti v dostojnem tonu. Na anonimna pisma in dopise ne bomo odgovorili.)

Konferenca, piknik in drugo
Bridgeport, O. — Bilo je že poročano, da se tukaj vrši 20. sept. konferenca soc. klubov in druš. Prosvetne matice za ta okraj. Popoldne se vrši konferenca, popoldne pa piknik v prid konference. Kakor se čuje bo na pikniku govorila znana javnosti radi njene aktivnosti v prid delavstva in SNPJ mlada Jane Fradel iz Latrobe, Pa. Slišimo, da bo govorila v obeh jezikih. Za mladino v angleškem in za nas "ta stare" pa v slovenskem jeziku. Priznava se, da bo tudi mladi Viktor Tušek iz Power Pointa, O., zopet nastopil na pikniku.

Vabi se vae somišljenike od tukaj in bližnjih okolíc, da posejite konferenco popoldne in piknik popoldne. Vabi se tudi naše somišljenike iz Windsor Heightsa, W. Va. Pripeljite s seboj vašo mladino, da bo videla, kako se nekateri, kot se soodr. Jane Fradel in še več takih, trudijo in delujejo v prid delavskega razreda. Bo mladina slušala besede, ki so potrebne, da bo spoznala borbo obstanka delavskega razreda. Pa tudi na odrasčene se apelira, da posetijo ta za nas važen dan.

Kot se čuje, bodo prišli somišljeniki tudi iz daljnjih naselbin, celo iz Penna nas posetit. Vstopnina bo prosta in v slučaju slabega vremena se bo vsa stvar vršila v dvorani v spodnjih prostorih. Torej vreme nas ne bo moglo zadrževati.

Zadnjič sem posetil z mojo družino sorodnike moje žene v Ambridgu, Pa. Na poti grede smo obiskali naselbine Burgettstown, Midway in Aliquippa, Pa. Povsod sem slišal veliko zanimanje za predavanje, ki ga bo imel soodr. Ivan Molek pred avspicijlo soc. kluba v Canonaburgu 6. sept. Po sodbi, kar sem slišal, bo dvorana premajhna. Kajti vse hoče poznati našega urednika in delavca na kulturnem kot prosvetnem polju. To je prav, boste videli, kdo je in slišal besede, ki bodo res besede zavednega delavca. Tudi za Willock se jih za Labor day dosti pripravlja, da bodo šli na 25-letnico društ. SNPJ, kjer bo tudi br. Molek govoril. Človeka razveseli, ko vidi, da ljudstvo deluje za take izobraževalne in kulturne prireditve. In teh je treba, da se ljudstvo izobrazi in pouči o resnicah delavskega položaja ne pa da kar tjavendan godrnja in preklanja, ko še ne ve zakaj. Pa pri vsem tem je še vse premalo zanimanja za take stvari.

Poglejmo, kakšen rezultat je prinesla zopet ta stavka. Eni kolonejo Lewisa, drugi National unijo, eni zopet soc., nobeden pa se ne vpraša, ako ni delavstvo samo vsega krivo. Namesto da bi se združili in stopili v eno fronto, pa se delavec proti delavcu bje, baroni se pa smejejo.

Socialisti pomagajo, posebno v Penni so pridno na delu, da lajšajo bedo stavkarjem, za plačó dobijo pa batine od nepremišljenih nasprotnikov, takozvanih komunistov. Kokler bo vladala taka metoda, ni misliti na kako zmago ali enotno fronto. Koliko naših ljudi je prišlo na črno listo v tej stavki? Imajo družine, svoje domove tam, dela ni, kaj bodo sedaj? Kdo jim bo pomagal? Treba je izobrazbe, kadar bo zopet kaka stavka, da bo res fronta enotna. Drugače bodo vedno le eni isti žrtve, drugi pa lepo delali naprej. Ravno zato so potrebni shodi, da se delavstvo priučí in izve resnico položaja, v katerem se nahajamo. Posebno pa še mladini je treba, da se udeležuje shodov in predavanj, takih kot bo eden 6. sept. v Canonaburgu in drugi v Bridgeportu 20. sept. popoldne.

Vas še enkrat vabimo od blizu in daleč, mlade in stare v Bridgeport 20. sept. Joseph Snoy.

Namen posvečuje sredstva
Cleveland, O. — Ko sem 7. t. m. čital žurnal "Enakopravnost," ki je list vseh mogočih barv, kakor mavrica, le da žal zolta prevladuje, sem naletel na nek dopis ali vabilo na piknik pev. zbor "Zarja," ki se ima vršiti 23. avgusta. Glej za šmen-ta, sem si mislil, kar dva piknika v enem mesecu. Ker pev. zbor "Zarja" je namreč že imel svoj letni piknik skupno s soc. klubom in njegovimi odseki na Pintarjevi farmi 2. t. m. in je bil dobro obiskan, za kar se zahvaljujemo vsem prijateljem in simpatičarjem. Ko sem začel čitati gori rečeno vabilo, nisem bil takoj na jasnem. In sem vprašal navzoče odbornike "Zarje," kako to, da niso kaj o tem omenili na zadnji zborovi seji?

Ker nisem dobil zadovoljivega odgovora, sem čital naprej. Ko sem prišel do "čigar edini cilj in smoter glasom čartera," sem se vprašal, od kdaj pa je ta postava, da bi dve grupi ali dve korporaciji mogli imeti vsaka svoj pravomočni ali originalni čarter, glasec se na samo eno grupo ali korporacijo.

Razkolniki sami vedo, da je to nemogoče in da ni tako prav, ampak njim je le na tem: "namen posvečuje sredstva." Zakaj ne povedo odprto svojim novim članom, pod kakšnim čarterjem so inkorporirani kot pev. zbor "Zarja"? Ali morda njihov lawyer misli, da je važno, "original" ali "kopijja"?

No, pa kaj se hoče od tako kulturnih zastavničkov, ki so tako goreči zastavonoše kulture, da so jo v svoji gorečnosti tudi na sodnijo pritrinali, češ, naj še drugi narodi vidijo, kako smo kulturni! In zdaj si ti kulturonosi po krivici lastijo ime, ki jim ni kakor ne paše in tudi niso do njega upravičeni.

Ne vem, kaj je temu vzrok, da si ne morejo primernega imena dobiti. Ali si ne morejo botra dobiti, ali so pa tako republikansko-ultrapatriotični, da jim ni za drugo, kakor za tisti namen, ki posvečuje sredstva. Ampak javnost ve, kam pes taco molit.

Svetoval bi jim, da si najdejo botra, magari največjega idijota, in povedo naj mu, namreč tisti, katerih se to tiče, vse po pravici, brez laži, vsa njihova dejanja in nehanja, od 1922 naprej. In tudi dekadence "E." naj ne pozabijo. Afero s sodnijo pa naj ne pozabijo obširno razjasniti, kakšen namen je bil s to tožbo. Dotični naj ne pozabijo povedati, kako in kdaj in kdo so bili ustanovitelji pev. zbora "Zarje," odsek soc. kluba št. 27. In tisto o Kristju in sv. Petru naj mu povedo, kako so na sodniji tajili in lagali, da niso nič vedeli, da bi bil pev. zbor "Zarja" odsek soc. kluba št. 27. In ko vse to po pravici g. botru povedo, sem siguren, da jim bo našel prav primerno ime.

Pridem še če bo potrebno. Anton Kukovac.

Poročilo zastopnika
Po skupnem pikniku na Herminieju, Pa., sem nabral v okolici par dolarjev v pomoč prizadetim stavkarjem. Nabral sem \$9.30 za stavkarje in njihov otroke. Darovali so samo Slovenci, ki so želeli, da pride denar v slovenske roke. Razdelil sem najbolj potrebnim. Johnu Jereh, ki ima že dolgo časa bolezen v hiši, je brez dela in stalno na piketu. Dal sem mu \$4.00. Nekemu drugemu, ki mi ga je priporočil društveni tajnik, sem dal \$2, ker je bil pognan iz kompanijskega stanovanja z vso družino na cesto. Poslal sem po društvenem predsedniku, M. Sahartu, ki je zvest stavar in ima 9 oseb v družini, sem dal \$3. Skupaj torej \$9. Imam še 30c. Ko bom še kaj nabral, bom vse skupaj spet razdelil med najpotrebnejše.

Ker so mi svetovali, da ne objavim imen prispevatelev, ki so dali le po par centov, bom omenil le imena tistih, ki so darovali večje vsote. Po \$2 sta darovala brata Alois in Vincenc Palčić; skupaj \$4. Florian Oasec \$1; po 50c: Mike Pavlin, F. Bežgovšek in neimenovan; vsi drugi pa so darovali od 30c do 10c. Skupna vsota znaša \$9.30. Vsem skupaj se v imenu stavkarjev iskreno zahvaljujem in se obenem priporočam ostalim, ki lahko pomagajo z malimi vsotami, da tako pomagajo prizadetim štrajkarjem in njihovim družinam.

Pomoč je nujno potrebna. Zima se bliža in deca je lačna ter slabo oblečena. Niče bi ne verjel kako trpi ljudstvo v tej okolici pa v tako bogati deželi. O tem se pa lahko vsakdo sam prepriča, ako potuje iz naselbine v naselbino, kjer je sedaj stavka in kjer so splošno zelo slabe razmere. Čas je že, skrajni čas, da se nekaj ukrene, da ne bodo delavci več tako trpeli.

Delavci, rojaki! Na dan volitev ne smete pozabiti, da je vaša rešitev edino le v delavskih kandidatih. Ako bodo ti izvoljeni, tedaj se vam ni treba bati, da se vam bo slabo godilo, da boste preganjani in gladni tavali

Federated Pitgrew.
Rudar Andy Klimov, katerega je napadel Irvin Hill, delovodja Amelsia Coal kompanije v Blackleyju, W. Va., radi stavkovnih aktivnosti. Klimov je dobil veliko rano na glavi, ima zlomljeno eno rebro in poleg razbitega obraza tudi več ran po telesu. Delovodja so pomagali tudi trije kompanijski pobojniki.

Na dobra srea naših rojakov in rojakinj pa apeliram, ako morejo le s par centi, da pomagajo bednim stavkarjem in njihovim družinam. Priporočam tudi društvom, da priskočijo na pomoč prizadetim.

Naše društvo št. 262 SNPJ je na seji dne 9. avgusta podvzelo potrebne korake v ta namen, da bi tukajšnja skupna društva priredila piknik za stavkarje in njihove nedolžne otroke. Vsa najmanjši dar bo hvaležno sprejet in oddan na pravo mesto. Anton Zidarek.

Javnosti v vednost
Cleveland, Ohio. — Smeš me je sllil, ko sem prejel list "E." v petek 7. avg. Listal sem, kar mi ostane pogled na "uredniški pošti," ki ne prinaša nič drugega nego vabila na piknik. Pa mi ostane pogled na naslovu "piknik peva. zbora "Zarja." Poglej ga no šments, saj menda ja niso naši odborniki kar sami od sebe napravili še en piknik, pa ga začeli oglašati v "E."

Čitam dalje, pa vidim, da je to republikanska zarja. Kar na smeh mi je šlo, ko sem čital sledeče: "Slovenski pevski zbor Zarja v Clevelandu, čigar edini cilj in smoter glasom čartera je, vzbujati med tukaj naseljenimi slovenskimi delavci zanimanje za gojenje naše pesmi..."

Slovenski javnosti naj bo jasnjeno, da slov. pevski zbor "Zarja" je že imel svoj piknik — dne 2. avg. na Pintarjevi farmi — ki je bil dobro obiskan. Hvala vam! Nadalje naj bo tudi naši javnosti znano še tole: Slov. pevski zbor "Zarja," to je originalna "Zarja," ne oglašuje nobene svoje prireditve v purgarskem listu "E." Kar se pa tiče razkolniškega zbora, pa naj oni kričejo kot hočejo, da imajo čarter in kaj še vse drugo. Dejstvo je to, da ni nič drugega nego križanje in zavijanje od strani reakcionarjev.

Torej javnost naj ve, da "Zarja" nima letos več nobenega piknika. Walter Lazar.

Slovenski kandidat zmagal
Girard, Ohio. — Politična borba za nominacijo našega kandidata rojaka Joe Cekuta za mestnega odbornika je sijajno izpadla. Naš kandidat je porazil oba nasprotnika s precejšnjo večino. To je triumf za našo naselbino, ker bo on prvi Slovenec v zgodovini naše naselbine mestni odbornik. V imenu našega kandidata se iskreno zahvalim vsem rojakom in drugim, ki so složno nastopili pri volitvah in pripomogli do zmage. John Dolžič.

LISTNICA UREDNIŠTVA
Helen, W. Va., I. M.: — Dopis brez podpisa se ne upošteva.
Cliff Lake, Mont., J. P.: — Vodikov dvbika se imenuje "hydrogen dioxide," tinktura pa "tincture."
Gordon, Colo., P. G.: — Naslovite pismo na Amtorg Trading Company, New York, N. Y.

Papeževa enciklika na rešet

To so torej po lastnem priznanju papeža Pija vse "velike pridobitve" Leonove enciklike v teku zadnjih štirideset let. Koliko so vredne za delavca in koliko so pomogle do rešitve socialnega vprašanja, naj sodi čitatelj sam.

Pij se nato loti današnjega sveta v svoji encikliki in povsod vidi slab položaj. Kapitalizem ne samo še vedno, temveč še bolj izkorišča delavce kot je kdaj prej. Še vedno grabi vse produkte in dobičke zase, delavcu pa pušča le goli ekzistenčni minimum, da se mora obdržati na površju. (Stran 18, 19.)

Še bolj pa Pij lamentira radi dejstva, da niso katoliški delodajalci nič boljši kot drugi. "Nič jih ni aram, ker iz požrečnosti po dobičku tlačijo delavce, tako da se cerkvi, da si ne služi tega, lahko očita, da je na strani bogatih in da se ne zmanja za trpljenje potlačencih" (Stran 39.)

Kakor Leon pred njim tako tudi Pij priznava, da obstoji nekaj razrednega boju podobno med delodajalci in delavci, ko piše: "Delavci so ljudje, ne živina, zato ne morejo biti kupljeni in prodani kakor kakšno blago, kljub temu konjunktura dela del ljudi na delovnem trgu v dva razreda kakor v dva tabora in pogajanje med tema dvema strankama pretvarja trg dela v areno, v kateri sta dve armadi zapleteni v boj." (Stran 27.)

V gornjih besedah se jasno očituje priznanje razrednega boja, ki je naravna posledica kapitalističnih ekonomskih razmer in na katerega socialisti doledno opozarjajo, dasi jim zmotno očita, da socialisti hočejo in huksajajo na razredni boj. Papež Pij je tudi vzbredel v to zmotno in kašneje (stran 36) dolgi (socialiste razrednega boja! — Razredni boj je bil prej kot socialistično gibanje in je tudi tamkjer ni socialističnega gibanja — je tudi med katoliškimi delodajalci in katoliškimi delavci kar borbo pozneje dokazali.

Pij izjavlja v svoji encikliki, da ima lastništvo dve strani: individualno in socialno oziroma na koristi posameznika in splošnosti. "Ako zanikamo socialni in javni aspekt lastništva, tedaj je individualizem logična posledica; na drugi strani, če odklonimo ali zmanjšamo individualni ali privatni značaj lastništva, nas to vodi do neke oblike kolektivnosti." (Stran 15, 16.)

Nato Pij opozarja, da je treba vedno imeti pred očmi tã dvojni karakter lastništva, kajti "zgodovina dokazuje, da lastniško pravó — kakor vsi drugi elementi socialnega življenja — ni absolutno trdno." (Stran 17.)

Pij govori še na enem mestu (stran 34) tem "dvojnem značaju" kapitala in dela, toda Onealu ni jasno, kaj hoče s tem povedati? Po men tega je v megli kot je več drugih stvari encikliki. Papež se zavija v obskurnost.

Najbližji pojem razlike med socialno in individualno lastnino bi bil, če vzamemo šivalni stroj in veliko tovarno za izdelovanje šivalnih strojev. Ta stroj je adaptiran za individualno rabo, torej ima individualne aspekte na drugi strani je tovarna, v kateri izdelujejo šivalne stroje, socialnega značaja, kajti produkcija je socialna, dasi je tovarna last individualni ali privatne korporacije. Ako ima Pij to v mislih ali ne, ni razvidno iz njegove definicije.

Na vsak način Pij zaključuje, da današnja ekonomska situacija ni dobra. Na eni strani je preveč revščine, na drugi strani pa preveč bogatstva. Kako se naj temu odopome? Kako izenačiti to socialno krivico? Pij odgovarja: "Vsač razred naj dobi delež, ki mu gre in po razdelitev (distribucija) produciranega blaga se mora vršiti po zahtevah splošnega dobrega in socialne pravičnosti." (Stran 21.) To je torej Pijeva solucija. Je pa še nekaj drugega. Na 20. strani svoje enciklike pravi Pij, da je "delitev blaga, ki izvira iz privatne lastnine, odrejena po naturi, malo praj (stran 17) pa je Pij vzkliknil: "Kako različne so forme v razvoju lastniškega prava!" Tu omenja forme lastništva v patriarhalni dobi, fevdalno-monarhični in sedanjí.

(Dalje prihodnjik.)

Bacili tuberkuloze povzročitelji živčnih in duševnih bolezni!

Prof. dr. Loewenstein z državnega serotopskega zavoda na Dunaju je napravil odkritje, ki bo morda imelo še velike posledice za zdravljenje mnogih živčnih in duševnih bolezni, ki so jih smatrali doslej za neozdravljive. Prelaskoval je kri takšnih bolnikov in našel v njih žive bacile tuberkuloze. Ti bacili vcepljeni morskim prašičkom, so povzročili v njih smrtno infekcijo. Iz tega izhaja, da smo zmožni povzročiti bolezni ali virulentne, kakoli imenuje to znanost s strokovnim izrazom. Prof. Loewenstein je obenem preiskal tudi kakšnih 3000 zdravih ljudi in mnogo takih, ki so imeli raka, pljučnico, legar itd. V vseh teh primerih ni zasledil v krvi nobenega bacila jeticke. Jasnó je tedaj, da morajo biti žive črne in duševne bolezni in vzročni zvezi z nevarnimi mikroorganizmi. Med te bolezni spada posebno padavica neka bolezen hrbeničnega mozga, ki jo strokovnjaki imenujejo multiploskleroza, dalje skleroznja in neko živčno vnetje, ki mu doslej niso vedeli izvora. Jasnó je, da so zbudili izsledki profesorja Loewensteina veliko pozornost in higieniki mislija Društva narodov je poslala kakor množico klinike svoje zastopnike na Dunaj, da preučijo na mestu delo dunajskega učenjaka. Vsi se obtažjo novo možnost za zdravljenje do tedaj često neozdravljivih bolezni.

Američki "vojni pliči" v Chefoo, Kitajsko, kjer se vadijo, "da zleže v zrak v momentu obvestila in planejo nad sovražnika," kot pravi naznanilo mornaričnega departmanta. Na sliki je tudi bojna ladja "Houston," jeklena priča dolarske demokracije in nositeljica "vojnih pličev."

Lidiya Seifulina:

VIRINEJA

Za Prosveto prevedel Mile Klopčič

"Kmet se je ubijal v vojni, leži in umira, vi pobalini pa mu razbijate hišo. Če povem to na vašem zborovanju, vas bodo stari iz občine trdo prijeli! Kaj? Mene pač bodo poslali. Ti kozavec si doma pesmi brundal in se vlačil z deklinami, midva s Silantijem pa sva pričakovala vsakega dne z mislijo, ali ni mogoče zadnji. Da se ne držnete razgrajati krog te hiše! Če potrebujete to ženako, jo vjemite na cesti, tu pa nikar nič ne razajajte. Dogovoril se bom z ostalimi vojaki in vam za Silantija tudi kar brez starih prestejemo zobe!"

Fantje so godrnjali kvante in se oddaljili od Anisjine kočice. Odslej je imela Virka pred njo mir. Kovača se je sama znebila. Ko je neko noč razajal pred Anisjino kočico, je šla naslednje jutro k njemu v kovačnico.

Ni se bala povedati mu v prisotnosti ljudi z glasnim in krepkim glasom.

"Nirvedna ženska sem, Nefed. Vsek me lahko kjerkoli že opsuje po svoji mili volji, lahko mi pljune v moje nesramne oči in sramoti z nečednim krototanjem. Če je kreposten človek, mu dovolim vsako žalitev, prenesem jo, se poklonim in odidem. Toda krepostnih ljudi ni nikjer videti. Po večini so sami nečestniki, mrhe in capini. Zato naj tudi od mene nikar ne pričakujejo kaj dobrega. Dokler mi je bilo všeč, da se vlačim s teboj, sem se vlačila. Zdaj pa me niti malo več ne miha. Pusti me torej tudi ti v miru! Sicer ti pregrizem grlo, gobec ti razpraskam s nohti. Ne bojim se smrti in se te bom že otepala. Rajši lepó mirno pozabi name. Ponoči imam sekiro poleg sebe, zamahnla bom z njo, to te zagotavljam. Ničesar se ne bojim. Vsi tu naj bodo priče. Kakor sem rekla, tako bom tudi storila."

V njenih očeh se je bleščeče-zlato zaiskrilo. Njen obraz in ustne so pobledela. Poprej, ko jo je bil gledal, se je hotel kovač že veselo namuzniti, zdaj pa se je umaknil več korakov nazaj. Kaj takega se nikoli! Da bi ženska vprčo ljudi vrgla take besede brez strahu moškemu v obraz in ga tako preplašila. Nefed je rsoil v svojem močnem telesu strahopetno dušo. Le do slabšev je bil pogumen, če pa ga je kdo jezno nahrulil, se je potuhnul. Pijunil je in dejal godrnjače:

"Hudiča vendar, saj te ne potrebujem... Pri belem dnevu si se nesramno pripodila k meni. Poberi se, dokler jih še nisi dobila."

"Bom že šla, toda nikar ne pozabi mojih besed."

"Beži, ti pravim! Saj sama žališ slehernega kmeta! V pljanosti sem se mogoče spozabil s teboj, zdaj pa sem že popolnoma pozabil, še na misel mi ne pride. Poberi se zdaj!"

Virka je zmagajala s glavo in odšla. Kmet je so kričal za njo:

"Zgrabite jo, nesnago!"

"Dobro pretepati bi jo bilo treba, da ne bi več grozila. Takšna mrcina brez sramu!"

"Storit bi morali z njo po stari navadi, kakor so nekoč obračunavali s takimi ženskami. Pretepati jo do nezavesti, ji strgati obleko s telesa in jo pol nago privezati na pokopališču na križ. Tam naj bi v svoji sramoti poginila."

"Lepe spake so spravili staroverni s svojo molitvijo na svet!"

"Takšno mrho bi lahko iskali ob belem dnevu z lučjo po vseh vaseh naokoli, pa je ne bi našli."

Virka neustrašenost pa je bila takšna, kakršno imajo le ljudje, ki jim ni prav nič več do življenja. Zato so se nehote pobotali z njo. Ta neustrašenost je razorožila kmete z meša-

nim čuvstvom strahu in občudovanja, ki ju je zbudila v njih. Nihče ni lazil za njo. Nihče več je ni sramotil v Anisjini koči. Tudi se ni Virka nikoli več ponoči pokazala na cestah.

Nekoč je srečala Pavla ob reki. Zajemala je vodo iz juknje v ledu, ko je on stopal proti isti odprtini. Ravnodušno ga je pogledala v obraz in bi bila skoro odšla mimo njega.

"Postoj, da te nekaj povprašam."

Virka je obstala in vprašala leno tjavendan:

"No? Kaj imaš?"

Virka se je bila v teh dneh odpočila od težkih opojnih pijač, od robanjenja in kričanja barake, z veseljem se je oprijela dela, ki ga je imela za svojega. Na moške ni prav nič mislila. Tudi Pavla je popolnoma pozabila. Zato tudi je odgovorila brez jeze, brez prijaznega pozdrava in brez izsivanja.

"Kaj boš potem, ko se vrne Anisja? Se vrneš spet v barako?"

"Nisem kupila svojega prostora v baraki. Odpustili so me z dela. Mogoče pojdem kamorkoli na progo, kjer je kaj gospode, in najdem pri njih službo. Mogoče pa jo mahnem v mesto. Prepovedano mi ni več in imam papirje. Zakaj vprašuješ to?"

"Bi ne marala priti k meni in pri meni stanovati?"

Virka mu je naravnost in pozorno pogledala v njegove svetle, mirne oči.

"Kaj ne morda najti poštene ženske? Oženj se. Otroke imaš in svoje gospodarstvo."

"Se bom že oženil, če najdem pravo žensko zase. Moje gospodarstvo ni veliko: en konj in ena krava. Ko sem bil zdoma, so ju drugi ljudje krmili. Zdaj sem krmo plačal in prignal živino domov. To je moje gospodarstvo."

"No, potem pa lahko sam skrbiš za hčerko. Saj nimaš takega izobilja, da bi lahko še dečko redil."

"Brez žene ne gre. Ko se spet oženim, bom dekle lahko pogrešal."

"Hčerko imaš še veliko. Dvanajst let vsekakor še ima, če ne več? Vse lahko opraviš z njo. V teh letih lahko skrbiš za vse gospodarstvo."

"Nameravam jo poslati k njeni teti v mesto, da se česa izuči. Samo oba fantiča bi ostala doma."

"Lej ga no! Si se nabral denarja, kaj? Hčerko poslati v uk! Nič ne bi rekla za fantiča, a kakšen smisel naj ima to za dekle? Če jo boš dal izuči ali ne, nazadnje se bo morala vendarle navezati na moža in izgubiti samostojnost."

"Storil bom, kakor se meni zdi, da je prav. Kakor hočem, tako tudi storim. Povej: ti ni do tega, da bi prišla k meni? Je mar bolj, da se tako potikaš po svetu?"

Virka je ješno namršila obrvi.

"Nič kaj posebno me ne miha k tebi, kajti hrana pri tebi ne bo čez mero mastna. Precej sveta sem že videla in dobro vem, da me nimaš namena vzeti v svojo kočico samo za opravljanje dnevnih poslov. Nemara boš tudi ponoči zabaval, da te zabavam. Jaz pa sem za to samo, kadar je mene volja, za koček kruha ali za kakor darila pa me nihče ne dobi k sebi. Ne pridem k tebi. Poišči si drugo!"

Naravnala je noilni jarem na svojih ramah in se napotila dalje.

"Počakaj!"

"No, kaj hočeš že? Rekla sem ti že, da ne maram."

(Dalje prihodnja)

Harold je čakal. Čakal je zelo dolgo.

V tem je ura bila sedem. Zdaj mora neznanec vendar kmalu priti ven. Harold je še zmerom videl na stojalu klobuk in površnik.

Zdajci je luč ugasnila. Prikazala se je Helena in vzel gumast čevlje. Takoj nato je zagledala svojega moža. In z glasnim vzvikom se po onesvestila in o-mahnila. Prestregel jo je v roke in jo nesel v salon ter jo tam položil na divan. Potlej je šel v kuhinjo po vodo in hitro stekel k stopnicam. Neznanec mu ne sme utiti!

Toda nikogar ni bilo. Nič se ni v hiši zganilo.

Naposled se je vrnil v salon.

"Dobro si me prestrašil, arček!" je rekla Helena, ki se je bila med tem ovestila. "Misliš sem, da si vlomilec. Že o pol petih sem čula, da se nekdo plazil okoli hiše. Pa sem si to najbrž samo domisljala."

Z obtožujočimi pogledi je Harold še zmerom opazoval stojalo, potlej pa je snel z njega klobuk in površnik. Oba sta bila že precej obnošana in nikakor nista bila videti nenavadna.

"Teja je zdaj konec — škoda!" je potokila Helena. "In blufa ne morem več ponoviti."

"Seveda ne!" je rekel mirno in odločno.

"Zdaj me boš gotovo preziral, Harold," je plašno nadaljevala žena. "Tako strahopetna sem."

On pa je molčal in venomer srepro strmel na stojalo.

O Bog — saj sta vendar njegova klobuk in površnik!

"Kadar greš z doma, me je tako strah pred vlomilci," je povzela Helena. "Zato sem vselej, kadar si odšel, postavila pred vrata par gumastih čevljev, na hodniku pa obesila na stojalo tvoj površnik in stari klobuk, da bi morebitni vlomilci mislili, da je hišni gospodar doma..."

Harold je burno objel svojo malo ženo in jo hlastno trikrat poljubil na usta, po enkrat na o- ba ročnata uheljčka in potlej spet večkrat na usta.

Sele ko oba nista več prišla do sapa, jo je spustil.

Vinko Kolak:

MINKA

Vrtljaki se vrte, gugalnice se gugaajo, orkestrirani igrajo, pred barakami in šotori se drenjajo ljudje. Za dinar, za dva, tri se lahko vozijo na vrtljaku ali na gugalnici, ogledajo pravo morsko deklico, najznamenitejšje zločinca, odličnega vojskovođeje in cesarje vseh časov in dežel.

Kdo bi ne zahrepenel! Sto in sto ljudi se veselijo ves teden tistih par ur prostosti v nedeljo popoldne, da se razvesele na tem čudežnem kraju, kjer sta dana veselje in zabava.

Tako težko je živeti.

"Delati moraš od jutra do večera, do pozne noči, kuhati, šivati, brisati prah in snažiti parketna tla. Ves teden. V nedeljo pa si prosti od druge ure popoldne, ko na hitrico in napol umi- ješ krožnike in kuhinjsko posodo, do večera. Morda celo do devetih zvečer."

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (July 31, 1931), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaša lista plačana in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen zaradi napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vaši društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani SNPJ doplačajo \$4.80 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za član \$6.50.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto \$1.20.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

Upravištvu "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

"Ali ima življenje kakšen smisel? Delati, delati, pa nimaš ne denarja, ne prostosti. Trudiš se, postaraš, da ne veš kdaj ne kako, leta teko, ti pa garaš dan na dan pozno v noč!" Tako je premišljevala deklica Minka.

"Ob nedeljah človek živi."

"Zjutraj pojdem k maši", je premišljevala, "potem bom skuhalo kosilo in popoldne bo celo moje, samo moje, od dveh do mraka, morda celo do noči."

"Se naš gospod so nedelje veseli? Ves teden vstaja ob četrtem na osem, v nedeljah pa počez do desetih ali pa še celo dopoldne. In naše mladice gospodične. Naljšpajo se, v lepo obleko se oblečejo in gredo k poldvanjasti maši. Sama gospoda je tam in vsi so tako lepo opravljeni. Potem pa grejo na promenado. Kako morajo biti lepo!"

"Jutri bo nedelja. Moj dan. Že danes bom vse pripravila, da bom lahko prej odšla. Vozila se bom na vrtljaku, gugalna na gugalnici, gledala ljudi, kako se veselijo, tovarišice, kako so oblečene. O, tud jaz se bom napravila. Visoke črne čevlje si bom obula, modro krilo, komaj do kolena je, in modro bluzo. Pa klobuk, ki so mi ga dali gospa za praznike. Kako lep je, ves rdeč in moder trak ima. To me bodo zavidale. Kaj morem za to, če so naša gospa tako fina. Rekli so mi:

"Mina, glejte, kako boste oblečeni. Jaz nimam rada, če ni človek lepo oblečen in če pride kdo na obisk, da ne boste brez belega predpasnika"

"Saj sem tudi jaz rada lepo oblečena. Samo denarja nimam. Plaša je majhna. Tu pa tam mi daruje kdo kakšen dinar. Sicer so gospod zadnji rekli, da bi dali kaj, pa jih nisem prav razumela. Le da se ne bi tako čudno smejali. Kaj neki hočejo? Zakaj neki me zmirom kličejo, ko sem še v postelji? Pa tako se jim mu- di, da se še počene obleči ne morem. A, kaj bi. Že vedo, zakaj. Gospa pravijo, da so nervozni."

"Ali jutri. Kako lepo bo! Morda pride tudi Janez. No, pa če ga tudi ni. Manjka se jih. Toda, tako se zna gupati, da gre gugalnica skoraj do strehe. In to je tako prijetno. Kar okleni- la bi se ga in ga ne izpustila. Pa tega mu ne smem povedati, še tako prerad sili vame. Sicer pa ni tako neprijeten. Tako privije človeka, da te kar prijetno boli."

"Da bi še bjo jutri!"

"Se nekaj ur, pa bo kosilo. Po- tem bo Minka hitro pomila, oble- kla se in odšla. Gospa so ji ob-

SLOVENSKA NARODNA POD- PORNJA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za korist, ter potrebne agitacije svojih društev in članstva in za propa- gando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih pod- pornih organizacij. Vrnka or- ganizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorni dopisil in nameranih drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Ljubili v četrtek, da bo lahko izo- stala do devetih, ker bodo večer- jali doma.

Minka premišlja vsa srečna:

"Kako dobri so naša gospa. Druge so proste komaj vsakih štirinajst dni in še takrat mora- jo zgodaj domov, da pripravijo večerjo."

Gospoda kosi.

Minka je prinesla pravkar po- slednjo jed na mizo. Pa se spom- ni gospa:

"Minka, danes popoldne boste morali ostati doma. Goste dobi- mo. Glejte, da bo čaj in pečivo pripravljeno, pa servisa za li- ker ne pozabite. Boste šli pa drugo nedeljo ven."

Minka je žalostna. Tako hudo ji je, da ima vse solzne oči.

NAZGANILO.

Društvenim tajnikom in taj- nicam se tem potom naznanja, da morajo naznaniti vse spre- membe naslovov članov in čla- nic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstapljenih, črpanih in izobčenih članov za- maniti upravištvu Prosveta, da so lahko točno vredili imenih za pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošlje- že glavno tajniku ostanejo tam v arhi-ivu in jih upravništvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vsake pošljete na našo in pri- prijavljenih listinah vse na- šve upravištva Prosveta po- bej. Pri vsaki spremembi naslo- va naj se vsakej omeni stari in novi naslov. Upravištvu ujad- ne speliša, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo.—Philip Godina, upravištel.

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Členjal brat (sestra) S. N. P. J.

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva ali tri člani in ene družine in in enega naslova naročnina. List Prosveta stane za vse enake, za člani ali naslova \$1.20 na leto in za prišteje k naročnini. Mi prištejemo enega, dva ali tri člani ene družine k eni naročnini. Torej sedaj ni varstva, veči, da je list drag za člani S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gospi- skore v vsaki družini nekdaj, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj prišle, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena lista Prosveta za Zdrski države in Kanado \$6.00 Za Cicero in Chicago je... 1 tednik in... 4.90 1 tednik in... 2 tednik in... 3.60 2 tednik in... 2.40 3 tednik in...

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v pisni in si naročite Prosveta, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo.—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo ostal sam svoj list tednik, morali tisti član iz določne družine, ki je tako skupno naročena na list Prosveta, to takoj naznaniti upravištvu lista, in obenem doplačati vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljem naročnino za list Prosveta vsote \$.....

Ime ..... Čl. društva M...
Naslov .....
Mesto .....
Nov naročnik ..... Star naročnik .....
Ustavite tednik in ga prišljite k moji naročnini od sledočih članov družine: ime ..... Čl. društva M...
ime ..... Čl. društva M...
ime ..... Čl. društva M...

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unifačno delo prve vrste.

2657 po informaciji 25 zadnji

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO YUDI VSA USTМЕНA POJASNILA

NJEGOV SUN

Napital W. Reese

Frank in Harold sta stopila iz tramvaja in jela počasi hoditi po pločniku.

"Ali si že čul, da se je Artur dal ločiti?" je vprašal Frank.

"Ni mogoče!" se je začudil Harold. "Krotki Artur!"

"Saj veš, da je zmerom na potovanju, ker je zastopnik velike tvornice za steznike. Neke- ga dne se je iznenada vrnil do- mov in zalotil svojo ženo z..."

"Sjromak!" je rekel Harold. "Veš, da se mi ubogi Artur smi- li."

Ko sta se poslovia, se je Har- rold napotil proti svojemu domu. Hiša je bila sicer na sunaj pre- prosta, toda notri je bilo jako do- mače — in za vse to se je moral zahvaliti Heleni. Da, Helena — ta je bila vzor dobre gospodinje!

Harold je prebrskal vse žep- e — hišnega ključa ni bilo. Pozabil ga je bil vzeti s seboj. Zdaj bo mermal zvoniti in utegnje ženo zmotiti pri jutranjem spancu. Saj ni mogla niti slutiti, da se bo tako rano vrnil domov! Kako ne- rodno! Helena zjutraj zmerom tako trdno spi!

Ko je Harold prišel vrh stop- nice, je zagledal skozi španje za- prtih oken luč. Čudno — zakaj sicer tako varčna Helena pusti,

da luč vso noč gori? Pa vendar ni bolna?

Pritisnil je na gumb električ- nega zvonca na stanovanjskih vratih. Toda nihče se ni oglasil. Kaj neki to pomeni? Z nogami se je zadel ob nekaj mehkega, električnega — ob par gumastih vrhnjih čevljev.

Seveda! Zdravniki vedno nosi- jo gumaste čevlje. Torej je He- lena vendarle bolna in je zdrav- nik pri njej!

Harold je počakal. In zdajel mu je prišel na misel ločni pri- jatelj Artur. Cisto iznenada. Sli- čnost vnanjih okolištin je bila čudna! Tudi takrat se je Artur čisto nepričakovano vrnil do- mov v zgodnjih jutranjih urah.

Toda če gre za njegovo Hele- no, je sleherni sumnja njega ne- vredna in nezmišeln. Abotna in groteskna!

Nestrpno je gledal Harold skozi stekleno okno v vežnih vratih.

In giej: na hodniku sta na sto- jalu visela moški klobuk in po- vršnik! Neznanec ni imel samo gumastih vrhnjih čevljev, ne- go tudi klobuk in površnik!

Harold je stisnil ustnice in se vprašal, ali so neki bili Arturje- vi dokazi za ločitev zakona ena- ke vrste. Mahoma mu je postalo žal, da ni Franke vprašal o bli- njih okoliščinah njegove afere.

Potlej je vso stvar premislil z detektivskega stališča. Če bi bila Helena bolna in so gumasti čev-

lji in klobuk in površnik zdrav- nikovi, bi vendar moral stati spodaj pred hišo njegov avto! Toda kakor daleč mu je segel po- gled, nikjer ni videl nobenega avtomobila. Zdravnik torej ne bo.

Takrat se je domislil, kako na- tanko ga je Helena izpraševala, kdaj se vrne domov.

"Tak ob sedmih pride tvoj vlak, arček?"

"Da, ob sedmih," je bil odgo- voril, "in o pol osmih bom že pri tebi!"

"Nu, potlej boš pa lahko do- ma zajtrkoval. Ali pa tudi drži, da pride vlak šele ob sedmih?"

ga je bila še enkrat vprašala, ko ga je spremila do hišnih vrat.

"Točno ob sedmih, arček", ji je odgovoril in poljubil svojo ženo najprej na usta potem pa na ročnate uheljčke in naposled še drugič in tretjič na usta.

Sploh ga je Helena vselej, kd- ar se je odpravljala z doma, skr- bno povpraševala, kdaj se vrne. Šele zdaj se je tega domislil.

Ali je tudi Artur takole kakor tujec stal pred vrati lastnega stanovanja kakor on zdajje? U- bogi varani Artur!

Toda on je hotel biti nasproti Heleni tudi pravičen. Gotovo se je bila še naveličala večne samo- te. Če bi se bil bolj brigal za njo, potem najbrž ne bi bilo prišlo ta- ko daleč, kakor je zdaj vse kaza- lo.